

DIONYSIOS A. MAKRIS

IANNIS
cel nebun
pentru Hristos

volumul 2

Traducere din limba greacă
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă

editura
Σοφία

București

Prolog

În timp ce selectam textele referitoare la Ioannis cel nebun pentru Hristos cu intenția de a le structura, se contura tot mai clar chipul pe care Dumnezeu îl alege spre a-l învăța și educa pe om. E adevărat că învățătura teologică, vrednică de invidiat, a acestui om sfânt vedește nevoia imperioasă a reevaluării catehezei creștine și a reînțoarcerii acesteia pe căile încercate ale veacurilor primare.

Cuvântul lui Ioannis cel nebun pentru Hristos ne transpune în epoci în care relația omului cu Dumnezeuul Treimic alcătuia principalul element al vieții cotidiene a creștinilor, care orânduia viața în acord cu poruncile cuvântului evanghelic și asigura, totodată, fundamentul care, primordial, face din creștin un prieten al lui Hristos; convertea radical mersul societății, conferindu-i dinamica aceea care face ca minunea să fie un simplu dat al vieții cotidiene; dezlega problemele prin puterea

iubirii; așeza legea lui Dumnezeu deasupra tuturor; oferea pregustări paradisiace...

Așa cum am subliniat și în prologul primului volum, nebunia pentru Hristos „a constituit dintotdeauna, pentru Biserica Ortodoxă, unul dintre cele mai frumoase capitole ale Sinaxarului fără de număr al sfinților ei. Un capitol al mântuirii, plin de învățăminte, ce ne arată în esență că dreptatea și judecata lui Dumnezeu diferă foarte mult de cele ale oamenilor”.

Nu ne-am putut imagina atunci că „pietricica” adăugată acestui capitol – cum de altfel am afirmat în nota introductivă –, istorisirea, împărtășită nouă de un levit smerit al Evangheliei, avea să fie la fel de însemnată și deosebită. Nici nu ne-am închipuit unde avea în cele din urmă să ne conducă întâlnirea cu acest părinte ascet. Căci, e-adevărat, întâlnirea cu el a adus în avanscenă viața lui Ioannis cel nebun pentru Hristos, cunoscut printre vecinii din cartierul său drept Iannis cel nebun.

Și aceasta a contribuit la răscolirea conștiințelor creștine „adormite”, mai ales a celui ce scrie, ajutându-ne să ne apropiem diferit de semenul nostru. Să așezăm ca prioritate în viața noastră pe Hristos, odată cu înfăptuirea și respectarea voii Sale.

Viața simplă a lui Ioannis cel nebun pentru Hristos ne învață că toate, într-adevăr, toate, bunii

mei creștini, câte se petrec în jurul nostru privesc nemijlocit relația binecuvântată a omului cu Dumnezeu, care, după cuvântul Apostolului Pavel, are întotdeauna ca temei iubirea și ca năzuință, mântuirea sufletului.

Istorisirile izvorâte din strânsa relație a lui Iannis cel nebun cu oamenii care l-au cunoscut întregesc prezentarea sfintei sale vieți. Totodată însă începe pentru noi toți, care l-am întâlnit și am vorbit cu el – fie și prin intermediul acestui părinte ascet –, să se contureze profilul unei călătorii la care suntem invitați de el. O călătorie diferită, inedită, ce va avea drept călăuză legea Dumnezeului Treimic și învățăturile Domnului. O călătorie a nădejdiei și bucuriei, la care vă dorim din inimă să fiți dimpreună-călători.

Pentru cititorii care nu s-au bucurat de lectura primului volum, vom cita un fragment caracteristic din prolog, ce ar putea foarte bine reprezenta introducerea pentru cel de-al doilea volum.

Istorisirea „se îndreaptă asupra unui nebun pentru Hristos, care a trăit în zilele noastre într-unul dintre cartierele mohorâte, mărginașe și înstrăinate ale Athenei. Acolo unde ușile oamenilor erau ferecate aproape și viața cotidiană se scurgea monoton, în spiritul cunoscutei expresii «mă doare-n cot de celălalt», al slavei deșarte și nepăsării

față de semenii, dovadă a supremației dobândite de patimile egocentrice din ziua de azi.

Așadar, în acest cartier, neîndoielnic asemănător tuturor celorlalte, până și cu al oricăruia dintre noi, fie că trăim în oraș, fie la țară, a fost de-ajuns nebunia unui om, următor lui Hristos, spre a se săvârși dulcea revoltă. Și e dulce pentru că este ceva deosebit, unic și bineînțeles original – revolta ce rupe legăturile demonice ale sufletelor de astăzi înrobite și alipite – potrivit mărturiei obștești – de lucrurile trecătoare și neînsemnate, potrivitându-le pe «frecvența» cerului și a «pulsățiilor» mântuitoare, dătătoare de viață și slavoslovitoare ale Dumnezeirii Treimice, îmbrăcându-le cu mărinimia ortodoxă și dragostea dezinteresată, cu sinceritatea și nevinovăția, cu răbdarea și îngăduința, cu jertfirea de sine, smerenia și pocăința. Căci numai în aceste veșminte sufletul se poate înfățișa la masa necurmată, de zi cu zi, a bunătăților cerești, pe care Domnul o dăruiește cu îndestulare”.

Privighetoarea, corbul și binecuvântarea

Istorisirile minunate pe care fiecare din cartier le avea de povestit despre smeritul rob și sfânt al lui Dumnezeu Ioannis cel nebun pentru Hristos i-au zguduit pe toți. Domnul Anastasie, administratorul blocului în care a locuit răposatul sfânt al Dumnezeului Celui Treimic, unic și adevărat, care-și asumase lămurirea unor chestiuni cu privire la testamentul vrednicului de pomenire Iannis, era cu totul derutat. Se întreba dacă toate câte trăise în ultimele zile erau adevărate sau pur și simplu visa.

Cu fiecare zi ce trecea se găsea în fața unor întâmplări uimitoare la care, după cum obișnuia să spună, nu s-ar fi gândit niciodată că ar fi fost cu puțință să fie martor. De altfel, faptul că era absorbit de nemiloasa viață cotidiană, cu o credință șubredă, îl priva de posibilitatea apropierii de spații necunoscute omului contemporan, dar pli-

ne de semnificații pentru sufletul omenesc; de spații unde domină pacea și senina înălțare duhovnicească ale sufletului. Se număra și el, cu alte cuvinte, asemenea majorității de astăzi, printre creștinii formalști, care obișnuiesc să-și amintească de Dumnezeu și să-L cheme doar în momentele dificile ale vieții lor.

– Am fost și eu printre cei care fac câte-o făgăduință și aduc [la biserică], din când în când, mări frate, câte-o litie¹ pentru Maica Domnului cea mai înaltă decât cerurile (Platytera), în numele recunoașterii sociale, sau al unei recompensări lăuntrice, ori ca un fel de scuză a faptului că poartă numele de creștini... Când însă Dumnezeu ne amintește de îndatoririle și drepturile creștinului conștient, ca un lucrător al viei Sale, atunci cu foarte mare ușurință întoarcem spatele, preferând letargia ignoranței și rutina bolnăvicioasă a vieții cotidiene... E preferat atașamentul față de cele frivole și trecătoare dinăuntrul unei reprezentări, false și de vitrină, a fericirii...

Așa obișnuia să povestească cu fiecă prilej și sub forma unei confesiuni domnul Anastasie, fiu lui Constantin și bunei sale tovarășe Caterina, fiu

¹ Sau *artoclasie* (de la grecescul *άρτος* = pâine, *artos* și *κλάσις* = frângere), adică slujba frângerii pâinii ce se săvârșește de obicei împreună cu Vecernia, niciodată dimineața, înainte sau la sfârșitul dumnezeieștii Liturghii (*n. trad.*).

copiilor și soției. Iar acestora, la rândul lor, nu le venea să creadă că lângă ei se petrecuseră lucruri atât de impresionante. Nu erau în stare să priceapă binefacerile lui Dumnezeu, trimise tainic și minunat prin mijlocirea smintelii lui Iannis cel nebun.

Descoperirile prilejuite, de altfel, de adormirea minunată a sfântului Ioannis cutremurau din ce în ce mai înverșunat munții de ignoranță și făceau să cadă solzii ce le acopereau ochii. Acum conștientizau încet-încet cu toții cât de frumos este să vezi cu ochii sufletului, cât de fermecătoare devine lumea când te îndrepti pe drumul adevăratei credințe și te încrezi desăvârșit în mâinile Sfântului Dumnezeu și ale Mântuitorului Hristos.

Constantin, care se afundase în groapa celei mai cumplite și urâte lui Dumnezeu boli a homosexualității, plângea amarnic când se gândea unde se aflase și de unde l-a tras Hristos. Zi și noapte era cu gândul la puterea vindecătoare a netăgăduitei iubiri jertfitoare a omului lui Dumnezeu – Ioannis cel nebun pentru Hristos. Acum nu mai vâna ca în trecut satisfacerea și împlinirea poftelor, ci căuta cu ardoare înfăptuirea vocii lui Dumnezeu Celui în Treime, obișnuind să zică: „Am fost mort și am înviat. Am trăit într-un întuneric patimilor nedomolite și de-abia acum încep să zăresc lumina...”

Cât privește schimbarea radicală și întoarcerea către Creatorul și Părintele întregului univers, este vrednică de laudă și sporirea rugăciunii sale. Când domnul Anastasie i-a înmânat, pe temeiul testamentului, caietul cu numele pe care le pomenea în rugăciune răposatul rob al Domnului, a priceput ce înseamnă să fii cu adevărat creștin.

– Prima dată când am încercat să citesc numele și să mijlocesc, potrivit sfântului Ioannis, pentru primirea a toată binecuvântarea din partea acestor oameni, n-am izbutit, domnule Anastasie. M-a luat somnul. Cele două ceasuri, cât am citit, nu au fost îndeajuns... Mă întrebam unde găsea răposatul atâta timp pentru citirea acestor nume. Credeam că n-o să ajung să fiu la înălțimea cererii răposatului. Pe de altă parte însă socoteam că ar trebui să afierosesc nu doar două, ci trei ore în fiecare zi pentru aceasta. Nu vă ascund că în sinea mea m-am gândit, cu viclenie, că Iannis cel nebun a voit cu dinadinsul să mă împovăreze cu citirea numelor. „Ți-a dat o pedeapsă aspră”, îmi șoptea o voce. O alta – poate cea a răposatului – îmi spunea: „Constantine, nu e o pedeapsă să te rogi, să mijlocești pentru aproapele și să ceri pentru el binecuvântarea și mila lui Dumnezeu”. Acum, treptat, din citirea zilnică a numelor îmi dau seama de folosul deosebit pentru viața mea. Am început să

iubesc pe fiecare om și să văd în fiecare pe Dumnezeu Însuși. În trecut îi priveam pe toți cu neîncredere, îi consideram dușmani și dădeam pe față ura, când ne apropiam mai mult. Uneori ieșeau la iveală invidia, osândirea, alteori, interesul bolnăvicios și bucuria lăuntrică pentru problemele lor. În caiet sunt cuprinse, domnule Anastasie, și multe nume necunoscute mie. Totuși eu zic: „Doamne, Tu le știi nevoile și fă după cuviință, trimițându-le binecuvântările Tale”. Firește, la început, am fost ispitit să le șterg, dar din nou îmi ziceam că mijlocirea mea ar putea aduce foloase acestor persoane, fiindcă Hristos pe toate le știe.

– De vreme ce ai vorbit despre binecuvântarea Domnului, mi-am amintit câtă importanță îi acorda acesteia răposatul, zise Caterina. „Corabia ce se numește pământ, Caterina mea, se mișcă mulțumită binecuvântării lui Dumnezeu”, obișnuia el să spună. „În fiecare zi ce răsare, dacă te uiți în înalt, vei vedea mâna lui Hristos binecuvântând lumea. Fără binecuvântarea dulcelui nostru Iisus, inimile ni se răcesc, îngheață, se ofilesc. Mulțumită binecuvântării lui Hristos fiecare femeie asemenea ție se îngrijește de casa și copiii ei; fiecare bărbat lucrează pentru familia sa. Binecuvântarea lui Hristos se aseamănă cu soarele ce te încălzește și îți trimite lumina-i. Așadar, în fieca-

re dimineață când îți vei deschide ochii să încerci să te asemeni păsărelelor. Acestea cântă cu triluri dulci spre a da slavă lui Dumnezeu. Îi mulțumesc pentru binecuvântarea pe care le-o trimite, de vreme ce au convingerea neștrămutată că El este Cel Ce Se îngrijește de hrana lor. Îi înalță imnuri în avans pentru bunătățile pe care le oferă Pământului și totodată aduc și omului desfătare cu glasurile lor gingașe. La fel să facem și noi. Ia uitate ce face în fiecare zi privighetoarea ...”. Mi-amintesc cum s-a suit atunci Iannis cel nebun pe scaun și a început să imite privighetoarea, întinzându-și mâinile de parcă ar fi vrut să zboare. „Privighetoarea noastră a ajuns corb cu o astfel de voce”, recunoștea zâmbind. „Și pe el îl iubește Dumnezeu. Într-adevăr, odată i-a încredințat o misiune dificilă. L-a pus să-i ducă mâncare profetului Ilie, pentru a-l învăța că toate cele din Creație sunt «bune foarte». Și privighetorile, și corbii sunt buni. Acum pe mine cum mă vezi? Privighetoare sau corb? Dar de ce te întreb pe tine? Mai bine l-aș întreba pe băcan care are un canar acasă și se pricepe la triluri”. Și a fugit pe dată la domnul Pandele, care-l tot alunga..., dar în străfunduri îl iubea. Atunci râdeam de nebuniile lui; acum înțeleg comoara ascunsă în ele.

– Răposatul, Caterina, a fost o adevărată privighetoare a lui Dumnezeu, ca să ne înfrumusețeze

cu trilurile și dezinteresul față de propria persoană cartierul. Numai că noi eram nu doar orbi, ci și surzi. Nu vedeam și nu auzeam; dar aveam obiceiul de a ne umfla în pene ca păunii, ignorând faptul că trăiam convențional, într-o apatie confuză. Răposatul își înălța trilurile cât era ziulica de lungă ca o privighetoare din mijlocul rugăciunii neîntrerupte, dezinteresate, înflăcărate și al dăruirii neobosite față de noi toți. Trăia cu gândul unic de a se învrednici de Rai, de a se face părtaș patriei celei veșnice. Și Dumnezeu îi trimitea asemenea daruri și binecuvântări de care se împărtășesc doar sfinții. Acum, privighetoarea cartierului continuă să-și înalțe trilurile în cer. Și cu trilurile sale aduce ușurare multor suflete, pe care, într-un fel minunat, le potrivește imnului doxologic adus Dumnezeului Treimic. Le ajută tainic să renască și le învăluie în mireasma pe care o ascund în sine învățăturile Evangheliei și împlinirea Legii lui Dumnezeu. De altfel, în timpul vieții sale, ne-a fost greu să înțelegem, din pricina nebuniei sau scrântelii, pe care dinadins o arăta, cât de mare îi era iubirea. E-adevărat că nu conștientizăm valoarea soției, copilului, părinților, colaboratorilor, prietenilor și a fiecărui om în parte decât după absența sau pierderea lor. Din nefericire, doar atunci ne gândim la greșeli; atunci luăm în seamă, fie și

pentru puțin, amărăciunile pricinuite; atunci ne judecăm și cugetăm la faptele noastre...

Asta a mărturisit domnul Anastasie vădit mișcat. Zdrobirea inimii și ochii plini de lacrimi erau ceva obișnuit pentru cei ce-l cunoscuseră pe răposatul Iannis și începeau, după mutarea sa, să-i înțeleagă viața.

– Modul de viață – adăugă Constantin – ne face să percepem cele mai multe dintre lucruri ca certe, având pretenții absurde și de neacceptat. Pricina, adică veșmântul acestor pretenții sunt interesul personal și egocentrismul. Alăturarea greu de înțeles a acestora două conduce la crearea și acceptarea unei dreptăți cu totul potrivnice dreptății Dumnezeului Treimic, Singurul adevărat. Pe mine m-a impresionat faptul că răposatul nu făcea nimic care să nu aibă legătură cu Dumnezeu. Înainte de a pune orice în gură, își făcea semnul crucii. Însemna cu semnul crucii până și un pahar de apă. Odată, când l-am întrebat de ce face asta, mi-a răspuns: „Constantine, îl însemnez cu semnul crucii ca să ucid microbii și să mulțumesc lui Dumnezeu, Care Se îngrijește să îl curețe cu filtrele pe care le cară și le pun în funcțiune îngerașii Săi”. Mi-amințesc, de bună seamă, că ne-a istorisit și un fapt dintr-o carte a Bisericii. Cred, dacă nu mă înșală memoria, c-o numea „Romantic”, dar, când am întrebat de ea la un magazin bisericesc, mi-au spus

că o așa carte bisericească nu există. Poate că era o carte de care știa doar Iannis cel nebun.

– Cred că se va fi referit la *Pateric*, măi Constan-tine, zâmbi domnul Anastasie.

– Acum, că-mi zici, domnule Anastasie, mi-a-mintesc, *Pateric* o numea. „Odată, un evreu a denigrat un bun creștin, acuzându-l că îi îndepărtează pe oameni de credințele lor cu magii și diferite alte viclenii. «E o amenințare pentru tronul tău. Cu toții socotesc că are o mare putere. Arată în mod ostentativ semnul crucii, stăpânul meu, și îi amăgește pe toți. Bine-ar fi să-l otrăvești și să te descotorosești de primejdia asta care te pândește». Cărmuitorul l-a ascultat cu luare-aminte. Evreul era socotit, de altfel, un membru de vază al comunității sale și trebuia să-i ia în serios vorbele. L-a chemat, așadar, pe creștin înaintea-i. L-a certat pe un ton aspru, acuzându-l de vrăjitorie. El i-a răspuns că toate acele semne minunate sunt de la Dumnezeu Treimic, Care-i veghează pe oameni cu binecuvântările crucii. «Crucea Domnului, bunul și cinstitul meu stăpân, tămăduiește bolile. Crucea Domnului vindecă societatea și întărește orice împărăție». Stăpânitorul începu să cerceteze când pe evreu, când pe creștin. Nu putea trece cu vederea ajutorul material, foarte important, asigurat de evreu. Fiindu-i teamă de mulțimea care se

adunase în sprijinul creștinului, se gândi să pună la încercare puterea amândurora. Dădu poruncă slujitorilor să pregătească două pahare cu apă în care fusese pusă cucută, o otravă foarte puternică. Bunul creștin făcu semnul crucii asupra paharului și bău fără să pățească ceva din pricina otrăvii. Evreul îi smulse creștinului din mână paharul, crezând că stăpânul își bătuse joc de el și nu pusese otravă în paharul creștinului, bând ce mai rămăsese în el. Numaidecât căzu mort la pământ sub ochii consternați ai stăpânitorului, care bâigui îngrozit: «Minunat e Dumnezeuul creștinilor!».

„Filtrele lui Dumnezeu, Constantine,ucid microbii și fac neputincioase otrăvurile. Filtrele lui Dumnezeu funcționează numai cu semnul crucii. Să nu uiți asta”, m-a încredințat. Atunci am priceput de ce bunicul, în satul mamei mele, însemna cu semnul crucii pâinea înainte de a o tăia. Însemna cu semnul crucii și paharul cu apă, și mama îl lua în râs: „Numai călugării fac asta. Poate vrei să te trimitem la vreo mănăstire?...”. Bunicul meu nu se împotriva niciodată.

„Rugăciunile bunicului tău, Constantine, te-au ajutat”, a răspuns atunci Iannis cel nebun. „Bunicul tău, chiar și atunci când îngerul tău păzitor fugea departe de tine, nu înceta să se roage fierbinte Preasfintei și lui Hristos să nu te părăsească. Să nu uiți să-i aprinzi o lumânare, când te duci la biserică”.